

IM10mohhas (45:26)

<M> inta timsika walla ana bamsika, nzeen,

<I> ismak mine

<M> uşumí aná , hana amṁwi haw abuí al had'd'ó lei ke da, uşumí mohammad al hasiiba,

<I> min ween

<M> ana, baladí uşumha madiina,

<I> ween madiina

<M> fi kamaṛuun,

<I> mata jiiṭ le mayduguri

<M> waqt aj jiiṭ le maiduguri, sána alf wa tisʔa maaye, wo xamsa wa išəriin,

<I> d'awwal hine (1:07)

<M> d'awwál, waqt aj jiiṭ, ana walád saqayyir,

<I> jiiṭ ma ammak haw abuuk walla

<M> abuí, nafsíana, jiiṭ be raaşí aná , jiiṭ be raaşí aná, xidimṭí , nijjaara, kafenta, bas

<I> ammak haw abuuk kulluhum arab

<M> amṁwí haw abuí, amta ana jiiṭ, árab , saʔat, bani saʔat amṁwí haw abuí, kula jidduhum waahid ,

<M> gaaʔid fi maiduguri, geʔét fi libb al hille ke da, d'awwalta, baʔad jiiṭ hiné sanat sanat waahid , aha sitta, sana sittiin, wi xamsiin haw tisʔe , ana jiiṭ fi gwange di, aiwa alyoom indí, taʔatiin , mafi waahid sana, indí tisʔa aw išəriin alyoom hiné ,<I> mumkin taguul lei keef kaan gwange zamaan kuure

<M> gwange di, usuma gwange da be úsum al falaata seyi, amta jiil leeha , am ʔamre, hille hileelaat suqaar suqaar ke hine, borno ke geediin fi hillele waade hiné ke ow geediin loəm , fi bakaan ke, borno ma katiiriin , wa l hille siyaatta išilha ke da siyaatha ʔarab, haa, al lawaan da ma ʔarabi, ʔarabi, hu árab, had'd'ooha arab bas, zamaan siyaatta árab , lawaanha buguulu lea mejiir, arabi, arabi maʔiin, mhm, asala, maʔiin, kan gaala maʔiin da humma esala, humma bas al had'd'o al hille di, hiiləm (3:22)

fi mayduguri ween al arab katiiriin

<M> ʔaráb , malaaniin,

<I> ween ween

<M> fiya arđi šiilha min arđi təraab indak da al kaaga ke təraaba kaaga ardi haná damboa da, árab fookka haw jiiṭha ke le təraab hána gulumba, təraab bama, ke árab, wadda le traab kaala, kula árab wadda le sígil , wadda jiiṭha jaay le rran, wadda jiiṭha kee le təraab caad ke, wadda ke le baaga deela keʔ, wadda le malaam fatari doola ke, haw jiiṭha fook marte, diikwa, taal fook mufaa doola, taal ambuud'a dool, traab amuud'a keʔ, ámiş ke gubio doola keʔ, ard gaidam doola da, kula aráb , (4:15)

<I> fi hille mayduguri kula fi

<M> fi maiduguri daaxil malaaniin, árab ,

<I> ween malaaniin

<M> fi raff al itineen , árab fi kulu heelhum árab , ar raff al xamiis arab, gombari, gambarú di, arab, aw gwange, kullu, heelha árab , árab ween kula fi, wa libbehe

daaxil, ar raff hanaa hawsarí, kullu aráb , árab malyaaniin, arđi mabaní, mabaaní di bakaan ad dihín bakaan al feetra bubú da, kullu árab (4:47)

inta indak mara

<M> indí mára , arabiyya,

<I> tilkallam maha be luqa arabiyya

<M> tilkallam be l árab baş, ʔyaal fi, al hassa al bugummu bugoot da ma waladí, al gamma sallam ar raajil siid al watiir da, ma waladí, ma gaaid fi makka gabul ja, (5:09)

<I> fi makka

<M> aw ja, bigəri, awya indí wulaad al hamdu lilai, wulaad dukura fi, takriiban, arəba wálad fi, wa banaat kula takriiban talaata fi,

<I> kulluhum bilkallamo luqa arabiyya

<M> luqa l arabiyya, kullu gáro arabi, buguro arabi hassa kulu, aniina, haalna illa l aṙab baş (5:38)

hineen fi gwaange titkallam ayy luqa katiir

<M> nulkaḷlam al arab katiir , katiiriin ,

<I> inta nafsak tilkallam luqaat taaniya

<M> aná , nilkallam be l árab baş, al aráb, luqat al árab ,

<I> masalan kalaam hawsa aw borno

<M> hawsa šwiyya niʔaarifa , wal borno kula šwiyya šwiyya, šwiyya amma heel kalaamí, arabi bas, alašan ana arabi kan balkallam be kalamí, min jiiit hineen məḏ'awwəl laakin illa nilkallam kalaam al aráb baş, aiwa wa aná indí şinaaʔa, illa l kafenta, an najjaara baş (6:25)

timši qaadi le kamaruun

<M> le kamaruun, la maṙṙa maṙṙa, aiwa, fi alyoom takriiban, taʔarfa ána ma gul leek min jiiit da, xamsa u išəriin sána , walla ma ke, sanat alf wa xumsa miya, xamsiin sana , ziyaada seyiʔ, walla ma ziyaada, xamsiin sana sawá sawá, yawa takriiban, wa min ana mašeet, ma nifuut talaata kura bas mašeet al beet, kula gaaʔid fi maiduguri, gaaid juwwa bas fi mayduguri dugut (7:06)

indak ahal , axayaanak

<M> fi bilaadəna walla hineen, fi ahanna fi, hamdu lilai, kullu arab, kulu geediin be haal al árab bas, nzeen (7:23)

<I> tašiif al luqa al arabiyya fi najeriya, ween bilkallamo al arabiyya kwees

<M> al arabiyya di šiilha taʔarfa ardi hána , jiiipha fook бага ke aw jiiipha fook təraab inda marte doola ke, haw jiiipha fook mufaa dool, haw jiiiba fook təraab al, gulumbá ke, haw jiiipha fook ardi hana ran doola ke da, wadda le təraab al kaaga ke da, waala ma ke, kula ke təraaba da, catt naasa ardi ngur damaturu doola da ke, kula catt árab fooga fi, kullu árab badowiin bilkallamo kalaam al arab hana l biladeega taarfa da bas ma maxalbad' be rad'd'aana, ar rad'd'aana di ʔirfooa šiya šiya amma ilkallamo arabi bas, (8:20)

hineen fi mayduguri keef al luqqa al arabiyya

<M> al luqa l arabiyya fi, gawiye, ilkallamo arabi baş, árab malaaniin (8:29)

al luqqa al arabiyya hineen aw fi l xala ahsan

<M> la kulu kweese, inna arabiyyittəm kweesa, taʔarif an naadim al bilkallam luqa l arabiya fi maiduguri kulla, ma jaabehe mən barra baş, walla ma ke, yawwa árab hiné fi bálad da ma məd'awwəliin, al bálad di kula had'd'ooha arab bas, inšaan šunu, buguulu leehe yerwa da, gaal xeer, al bálad usumha , al bakaan da hud'd'ú leena xeer, xeer, xalaas xeer da xalaas, had'd'ooha yerwa, (9:02) xeerwa xeerwa xeerwa, be kalaam al újum , saarat yerwa, iguulu leha yerwa da fišaan da, yawwa ha hassa, arđ mabaaní da al hille waahid bakaan al feetar da buguulu leehe mabení di, hi awwal balad geede fi bakaan al haya islaam da, raffaha da bəsamú məfaní, ašaan di məbaní l barra di bas zamaan geede fi hiné , haw had'd'an an našara as sudaaniin jo, an našara akalo ad daar di sudaaniin jo, jaab al ingliis bəgarru naas, bugarruuhum luqat an našara, xalaas, gaalo loəm, axarmo barra, ma halluku da had'd'ó makaranta, xalaas šaalooəm xarramooəm barra, le bakaan mafaní da, had'd'ooha, magaranta xalaas, haya islaam di, sawoohum mafení, makaranta, xalaas geʔedo , árab fookha fi, árab fi l hille fi katiiriin , (9:56)

inta gareet fi sangaaya

<M> ana, ma gareet, ana mən jiit nuxadim sarfanjí bas, naxadim nijjaara da baş, towwa bas,

<I> tuktub al luqa al arabiyya

<M> la, ma naktib, indí fáham bas fi raaşí ke bas alla ad'aani fáham , simiita , taʔarif al arabi da šuqúl ke bəqalba mafi, kan arabi badawi da, haja ke taqalba mafi, (10:26)

inta zamaan da nashaq be bágár

<M> bágár , gaaʔid fi l bágár , nahalip labán , haw nišərab haw nisəra be l bágár , lee l an nahaar nisəra be bágár , aniina fi l xariif kan ad' d'eer fi nisəra be l bagár fi l leel, u kan d'eer mafi, nisəra behan an nahaar , fi ardi caad da, leek caad da haw ardi sahaara ke nisəra bean, yaakulan, aiwa al árab hassa geediin barra kulu išittum fi l bagar, haw qánam fi (10:59)

<I> inta nafsak našáq be l bagar

bagár, fi, šwiyya fi, al hamdu lilai,

<I> ween

<M> fi bilaadəna geedaat, fi bilaadəna, bilaadəna fook al bágár , aa bilaadəna fi, aniina geediin foog al huduud, taarifa beenna u been bilaadəna, ho been nayjerya da, ille da l behér bas beenaanna, hiltí kulu fook al behér baş, aiwa (11:31)

<I> inta indak qanam wa bagár

<M> barra, fi al hamdu lilahi, fi, arabi la ma inda fi wa, bágár wa qánam ke kula waadiin katiir minhum induhum, ha

keef binšuqu be l bagar (11:47)

<M> be l bágar , ha imšu fi l xala, ašaan al bágar yaakulan al gaš, taarif al árab da ma yagdaro igoodu fi l madan, al bagara naadim inta bagara miya, miiteen, tultmiya, alf bagara, igdar igood bakaan waahid , yaakulan ween, arab xamsiin sittiin me yigdaru ihuŕtu be maaluhum ke igoodu, mahall waahid ke bukuun wa, ha al geediin fi l bilaad bilaad da, al bagara šwiyya, laakin al koomiin da saayriin maahan bas, kan jo fi mahall aš šeder da, yibənu biyuut, haaɗar ke bas hineen, ad dileyaat hiné l bágár deela l bágár deela, fəraahum da, isowwú dileyaat išammú naɗ'd'i,¹ naɗ'd'i, an naɗ'd'i da bas haaɗar ke bas irabbəɗ'u aš šeder da buguulu leya jungule, maɗ'aarig rugaag rugaag ke , irabbəɗ'ú, šaaylinna fook at tawár maašiin bee, bakaan waggafɔ, ibinu beetəm be jungule, maɗ'aarig, (12:39)

<I> ma mara an nuswaan kulu

<M> an niswaan ar rijaal kulu haadar baš, ibinu l beet xalaas, al awiin ar rijaal ibinú bas, ikaffu foog ad diliyaat o al buruuš xalaas al árab iduxulu tišiif as seriir fiiye , tišiif al quraara, ašaan an namuusa ma taakulak, fiiye, xalaas geediin, wa l bakaan da, isaru fi l mahall das ke, kan gašša tamma da, igummu imšu le mahall axar, bitaabiin al gaš, ašan al bagar katiiraat, goolit an naadim, kan naadim talaata kan arəba, kan ašara, kulu meešiin be bagarhum , kan xamsa, kan sitte, maašiin be bagarhum , ašaan humma siyaad maal bagarhum , maalhum katiir , xeel fi, (13:20)

ween mašeetu (13:28)

<M> aniina, al bágár imšan al yaare, al yaare da kan gaala leek al yaare da bakaan alme fer,² u gaš axadar, taʔarif iguul leyya alwa, be luqutna aniina nuguulu leya al alwa, gaš buguum fook daar alme, alme biyaakul an naadim laakin al gaš fooga fook, kan niitak be niʔaaltak tid'əla fooga timíš , gaš bugumm axadar, kan alme bigí šiya, kula al gaš naazil, kan alme ja katiir , kula l gaš gaayid , al bágár iduxulan yaakulan, u imšan bikaan waahid biyeebis kula al alwa fooga fi, biyaakulan, nam al xariif bijí , xariif kan šabba kan al gaš, maali al kadaade kulu, arɗiye hiil al arɗ kula al gaš malaan, al bijiib leya bagara buduxulu fi múdun , fi l bálad budxul, u al gaayid barra be bagara kula bugot, aiwa (14:14)

<I> wa intu an naššaaqiin

<M> naššaaqa, aiwa da buguulu lohum naššaaqa, u fi arab madaniin kula fi, madaniin, bálad bálad bálad hassa kan egabta , šiya ke ke šabá le maiduguri da, kula tilga hallaal hiné arab baš, wa goolit bálad kula al bágár buxarman minha , d'uʔuun arbaa xamsa muxarman,³ wo qánam , wa xeel (14:46)

tinšaqa be gabaayil taaniya misil al fallaata aw kooyam

<M> kula humma kula naššaaqa, al kooyaam, binšaqu, (15:02)

¹ naɗ'd'i

² *Alme fer* “much water”, fer = ideophone for “water”.

³ Probably for *buxarman*.

<I> buhud'd'u al bagar kulu ma baad

<M> yatú kula doora be bakaana, gaayid naazil wiheed u wihede , al felaata kula be bagarum be ahaləm al binzil maaəm , taʔarif an naad doola, siyaad al maal da, an naadum al inda l maal da, ma bulummu katiiriin , ašaan al bágár koomiin, al kadaada, al gaš ma ilak loohum , walla me ke, an naas binzilu hinaak, xamsa sitte sabʔa , ašara, ke, walla ma ke, al kooyam kula binzilu ke, al fallaata kula mísil , yatu kula naazil kaat be bagara biyaakulan bas humma, induhəm lában, induuəm diin, induuəm yaat ákil fi, saayriin baʔ akullum⁴ haw biyaakulu, haw buxadimu, wa bubú labanəm , wa bubú dihinitəm , wa buxadimu bas fi šuquləm da, bəkaan al bəkaan da kan akaló, al bagár akalanna tammanna, bugumman binšu le bakaan šik, kula binzilu, kula l bakaan da ke arđiita ke, hédar miil sitta sabʔa kilometer ke da, erakoo⁵ , baadeen igummu imšu bakaan waahid kula binzilu bas, humma bikaan binzilu bas, haadar ke bas al hille bibənuuha, al buruuš bibənu małaafi, biyuutəm (16:30)

<I> šunu isim al buyuut dool

<M> ušuman, małaafi, biyuut, bibənuuan hine aš šedér , rugaag rugaag ke, aw bijjiibu al buruuš wa an nad'd'i, buqad'd'u beya, u hadar bubənu seriir, seriir bibənú kwees, u buhud'd'u foog al kataayir burubud'u fooga an naamušiyaat, an naamuša zaata ma taakulum , u naadim bišarbo lebenum u biyaakulu dihinəm , u geediin, wa l awiin bišiiilan kan induuəm , bálad gariibe jambum , bišiiilu al lebén , aʔ ɾwaaba da, ho ma zebét , ad dihín , bujú beeha kan bubú ha bəruddu bišiiilu qaalitəm⁶ ha degiigəm binšu kan biyaakulu (16:56), u saayriin be rizzəhəm ha be qaalitəm fook tawárəm wa maašiin bee, aiwa, o kan fi suuk jambəm kula busowwugu beya bibú diinitəm , taʔaarif bəšát talaata arba, al mára təgrinhan foog at toor at toor haw tinši beehan , tibí, haw tišiil akilhe tijí , arab gaadiin məreehiin , wa bágár bilídan, wa kan toor bigí kabiir bubúúʔ , ikurbu l guruuš (17:23)

le mine

<M> bibuuú fi s suuk,

<I> kan suuk ween

<M> kan suuk misil balad gariibe jambəm , kan mísil maiduguri, kan ilimmuuan arəba xamsa ašara išəriin, talaatiin arbaʔiin, ijí išannam⁷ fi watiir iwaddiian le legos, kan iwaddiia le amaafia, kan le enugu, kula ibuuú , kan naadim inda bagár katiir da, at tawár , bagár da mi bilídan wa, ha bilídan ʔyaal kooma, bəktaran bas, ha tawár kan bugán gurra da bəwaddiian (17:58)

inta kula mašeet legos

<M> ana, aʔa, ma mašeet, ana gaaʔid naxadim safaranji bas, ana gaaʔid fi l bálad di bas naxadim safaranji, aiwa (18:09)

al arab akthar biyaaxdu mara min ambeenaathum

⁴ *Akil*, “grain, rice”.

⁵ ʔerak ʔarak “eat”, eg. ʔerekna lehém. Here, subject cattle.

⁶ = *qallitəm*, with long /aa/ instead of /a/.

⁷ < *šahan*.

<M> biyaad'uua le naasəm , le naasəm , walakin kan, fi arabiyaat da, al al axiide taʔarəfa, jaaya be izin alla, fi al hawsa kula fiya bikaan biyaaxudu minəm , u fi al bornu kula biyaaxudu minəm , hassa al bornu da katiir minəm tišiif yaaləm humúr cuu da, kullu xaarmiin min al ʔarab, am̄mahatəm arabiyyaat, al am̄maatəm arabiyaat da kula tišiifəm həmúr (18:44)

<I> wa tišiif hada fi l hellaal walla fi mayduguri daaxil

<M> fi l bərni kula biyaaxud, ha kan barra kula bakaan waahid , kan našiibhum fi da be našiibhum alla lammaaəm da bijiiphe, kan biyeerif naadim fə l bərni da, wa naadim da inde bitt barra da, bijiiphe leyye, bittaaxidu, aiwaatak (19:20)

<I> al mara arabiyye wa ar raajil bornaay, bilkallamo ambeenatum be ayy luqa

<M> bəlkallamo da, al arabiye di, kan jaat an naas doola qalabiyiitəm , kan borno da, titbaahəm fi hanaaəm, ma hi waade bas libbəum, titbaaəm fi hanaahum , walla ma ke, ha kan al bərnaaye haadi maašye naazil maʔa al arab haadi kəla, kan áxad leya mára wa naazil fi mahall arab haadi kula bitbaahum fi hanaahum baš, taarif al qalabiye bas, an naas al an nafəra al katiira di, mi dadda an naadim kan maaəm bitbaaəm fi hanaahum, bas hassa awiin al arab al maaxdaat fi l borno da, bilkallaman be kalaam al barnu, ha kan axuuha naadimha ja, arabi kula tilkallam be kalaam al aʔab, ke bas, misil da bas (20:10)

al ʔyaal, al ʔyaal bilmallmo ayy luqa

<M> al yaal bilkallamo be l árab ho be borno kula bilkallamo, be tineen kula biʔirfu

,

<I> yaani bilallamo luqa

<M> ille l wálad kan bimši, bilkallam be kalaam al borno, katiir , haw be l arab kula biʔeerfe , fi l biʔeerfe fi, fi al ma biʔaarfa fi, aiwaatak (20:33)

<I> mara hawsatiyye allellamat al luqa al arabiyya,

<M> al hawsatiyye, aa tilʔellem al luqat al arabiye, (20:48)

<I> hineen fi gwonge

<M> hiné , šiya šiya fi, ma katiir , amma šiya šiya fi, taarif al mášo sabaa da, al mášo njammeena da, biʔerfu kalaam al arab, al ma mášo njammeena da, kalaam al arab induhum gaasi, aiwaatak, (21:07) taarif al árab kan ma biyaaxudu minhum katiir , ma biyaaxudu katiir , ma biyaaxudu min al hawsa katiir ke da, biyaaxudu kula ma biyaaxudu katiir , amma al hawsa da le l árab⁸ kula biyaaxuduəm , haw borno kula le l arab biyaaxədu (21:23)

fi naas juduudhum arab dugo niso kalaam al arab

<M> aiwa da fi katiir , fi l borno da kan daggaštuuəm da, katiir minəm tilgaaəm arab, geʔerhum da, tilgáʔ arabi, wa l luqa waddaratəm , katiir (21:45)

inta inta arabi da, tuguul leehum humma arab

<M> aniina ke da, la nijʔaluuəm zey al borno, laakin kan nakkatəna geʔerəm da, nuwadduuəm fi l arabiya bas, ha kan waaid bi amaan da itbaʔ al arab baš, aʔ an naadim fiišaan d'awwal fi kalaam, d'awwal maa al borno naazil maaəm , haw

⁸ = The Hausa give their daughters to Arabs, i.e. le = IO marking “ Arabs”.

alaaxado wa ad' d'awwalo u jidde arabi, wa abú kula ma bibga arabiya wa, walla ma yibga arabi, ha hu kula me arabiya, ha kan waahid bə ʔaagala da, bitba ahala bas, katiir bi l bərní, taabiʔiin , agələm gaaʔid arabi, ho fiye waadiin kamaan, búgo borno xalaas, amma humma árab katiir , aiwa (22:27)

kan waahid min gabaayil taaniyaat šaba hawa aw borno, kan alallamo al arab zeen zeen, mumkin taguul humma arab

<M> la kan naadim al luqa di kan elʔellemha kula, jinsiite ke da, kan gaaʔid fi l mádan ke da jinsiite gaaʔid fi hawsaatiita bas, gaaʔid hawsaay bas, haw kan bərnaay ke biʔeerif kalam al aráb kula hu gaaʔid bərnaaye baş, amma al ʔarabi da, kan biseyy keef kula hu gaaʔid arabi baş, al ʔarabi da ma bilqayyar (23:04)

kan kalaam al arab kula

<M> kan nísi kalaam al árab kula, jinsa ke da hu buguul hu arabi baş, amma kalaam al arab kan bəgá minna kula, bihibb kalaam al árab , kan ma biʔeerfe kula bihibbe, al arabiyye ma turú seyí, ha (23:21)

indak banaat, law fi raajuleen, bidawwuru bittak, waahid min ar rijaal dool arabi ma bilkallam kalaam al arab, yaani juduuda arab wa nisi kalaam al arab, u at taani, mi arabi, walaakin ilkallam al luqqa al arabiyya misil al arab, taatí bittak le yatu minhum (23:55)

<M> zeen zeen raajileen, bədownwur bitt al aráb , da juduuda ʔaráb , aw kalaam al arab nisiye, wa da biʔeerif kalam al arab, walla ma ke, al arabi da ma taad'a bittak wa, al arabi da kan ad'd'eeta bittak da ke kwees, ha kan al arabi da, ma ʔad'd'eeta da, rəggəti rəggutku⁹ deʔeʔta wa, kan inta bi fikirak da taad' al arabi bas, walla ma ke, ha kan ad'd'eeta da, kan misil an naadim ar raaye, ho gabbalta fi bəkaana, walla ma ke, kan naadim arabi haw raah, kalaama raah minne haw ad'd'eeta bitt, ma gabbalta jibtu, walla ma sahi, gabbalta, gabbalta jibtu,¹⁰ kan hu be agała da xalaas, ʔyaal haw ʔyaala da xalaas bigabbulu fi l urubiyya, ha kan ad'd'eet al bərnaaye al ʔaarif al hamaji al ʔaarif kalaam al arab irfe bas da, hu bənsu¹¹ ale naasa baş, wa da arabi aw kalaam al árab raa minne, wa haab al árab , downwur biyaaxutun, iza kan ad'd'eet al bitt, bəgabbəl ʔale al arab baş, hu, bigí arabi, walada arabi, haw amma walada kula bəgát arabiya, binši ween, ma xalaas dáxal fi l árab , itta kan teerif taad'i bittak ašaan tigabbəle, tidisse fi ahala, ma taxalla irú, walla me ke, (25:26)

fi mayduguri fi naadi le l arab, bakaan al arab bulummu fooga

<M> al manaadi, fi l hayaaʔ, fi al haayaa fi, kabbiir, bilummu fooga, fih (25:53)

mata bulummu

⁹ *rəgga* “origin”

¹⁰ *Jibt-u* ?? . Probably 2MPL, -tu.

¹¹ *Nasab*, “make relation”.

<M> bulummu kan tidoor nɔwaddiik lehe , nɔwaddiik le bakaanɔm al bɔlummu fooga kula (26:01)

da fi gwaange

<M> awwal fi gwange wa hassa hewwelná ke, fi gwange da, ana bas siide, ana bas, ana min sánat , sitta wa arɔbaʔiin, nilimm fi l árab , al manaadi da nisowwu foog al manaadi da, nusowwu fooga nusowwu fooga ke namma, unyan, sowweena unyan, unyan, baʔadeen, baad unyan, namma lammeena nuhud'd'ú fi l bank, aniina l árab , in sowweena, namma kan naadum xaaseraan, misil naar akalata, nulummu maal nand'ú, misil sorogó, sarariig akalo beete, nulummu maal nand'ú, misil naadɔm marɔaan, walla ma ke da, nulummu maal naand'ú, walla ma ke, misil naadɔm da, jaata leya xasaara ke, walla daawaso walla šunú xasaara hu ma sawaaha niye, alla ma jaapha le, nulummu maal naad'ú, laakin naadɔm, širib meriise, walla máša sérek , (27:05) walla máša zanáʔ, walla máša sawwa ley gumaar, da aniina ma mniʔárfu , naadim da igoot šahiih, alla jaap fooga mašiibe, aniina nuʔurfó, kan naadɔm budoor maaši bɔlaada, u ma inde maal, ow miskiin ma inde shuqúl u daayir imši le balaada naadim da ja fi daar an naas hiné , u šeyyab, nigdaru nurakkibú nuwaddú le daara, zeen naadim ke, hine gaaʔid , aw jaata leya ɔeriire, ʔimi, faayde hiné maafi aw idawwɔr bilaada nigdaru nuwaddú le balaada, nišuulu maal min al manaadi da nuwaddú, wa an naadum ke, ankásar kula kan bɔdawwɔr daara binši la, nuwaddú bas (27:54)

alyoom kula al manaadi da fi

<M> fii, gaayid fi, min al hakuuma, al hakuuma maadye fooga

hada le kullu al arab fi mayduguri

<M> yaa gombarí hinaak, yaa ngalaa, yaa kaala, ya ween ya ran ya gulumbaa, yooman nulummu fooga da kulu bujú fi tɔraab barno da kulu bujú , ween kula bujú , al fi legos kula kan arabi fi da bji , bɔlimmu (28:32)

al arab billammo fišaan al munaasabaat

<M> billammo bilhaabago¹² bəriidu yaatú kula bəriid gabiile, mafi d'ayanaan gam,¹³ billammo axwaan baš, bulimmu kweesiin haw bilwaanasu, šarbo šahiihum , (29:05)
<I> masalan , le ayy munaasaba,
billammo árab bas, be manaasaabaat al aráb baš, u mɔnaasaabaat al xuwwe, wa l hiniyye, wa maʔaarifaat tihibb axuuk wa axuuk bihibbak , u tilimmu, (29:27) beniya waade , be galɔan¹⁴ abIyaɔ, tilwannasu ke da, tišerbo šaayiiku, tišerbo lebenku, tišerbo šuró hanaaku, fanta hanaaku, šunu, tušerbu, kan fi al lehém ɔabó yaakulu, u kan fiya meʔiiše yaakulu, yilwannasu taʔarif al manaadi da, awwal kula hu fook al ukulaat bas bilʔannaso been, walla keef, haw kan indum gurs bulummú, kula

¹² = haabab, “love one another”

¹³ *d'ayanaan gam*, verbal noun < *d'aʔan* “stab”, *gam* = ? . Here, there is no backbiting.

¹⁴ For the linker –an, see IM50 n. 27. This is one of the very few tokens where the linker does not occur with the possessor *abu*, “having”.

bulummú kan buhud'd'ú, le lyooma, walla ma ke da, wa bišittu, wa milhaaniniin , wa kan axuuəm , jaa ley mašiibe kula buguumu fooga bəlimmú, lammo u ma miijaafiin, naas heenuniin (30:10)

tismaa ar raadio

<M> ar raadyo, basəma, tidoor tidissa fi raadyo sei, be hawsa, be ʔarabi catt bilkallamo be, be l hawsa kula nisma, be l ʔarab kula nisma, ille be ingliis ana ma naarif , al ingliis (30:36)

al maʔiisa fi mayduguri gabul xamsiin sana be dugut, keef al fark

<M> fi xamsiin sána , ana aaʔiš fi, xamsiin sána sei, ziyaada mən xamsiin sana kula ikuun, ma gul leek ana jiit sanat alf tusumiye, haw xamsa u išəriin, ana jiit saqiir, namma dawa diginí bigát ʔweeda, ma šayyabne
[side 2 (31:33)]

<I> al maʔiisa zamaan zamaan kuure, keef al fark

<M> waqt aj jiina fi, waqt aj jiina fi maiduguri, al maʔiise šwaala al qalla ma ifuut sile tineen , šuwaal , aná taʔarəfa jiit zamaan hanaa, alii abu hanaa, al malfik al hassa hi fi ingland di, abuuha da, xalle jiddehe, ana jiit fi zamaan jiddehe , aiwa, kaffeet lampó, badeet al emfó be siise, (32:07) be siise, namma badeete be ney, kobo tise, namma gabbál fiihe sile gabul maaši sile haw siise sile tineen , ke ke ke namma l yoom dawa kaffeete, leera ašara xamsa, ana fi maiduguri, (32:21)

<I> yaani taguul al maʔiise dugut gaasi

<M> wagət da l meʔiise raxiise,

<I> wa dugut gaasiye

<M> wa hassa gaasiye, aš šwaal hassa da ma maaši gariib, leera miye haw d'amaniin, šuwaal ad dəxun, gaasi hassa gaasi, waqt aj jiina, aniina zamaan, at toor haná al bágár hana aboore, fi suug al xamiis, bəkaan al poliis hassa geediin da, as suuk haná l xamiis da, toor hanaa abboore ma ifuut sile talaatiin, (32:53) walla arəbaʔiin sile, fi maiduguri, suug haná maiduguri, wákit da, bušunku an naas fooga, as suld'aan bišənəg fooga, bimassi naadim be r ramaat, wa ikaddidú, fi s suug wa ikaddidú fi hille, bunšu bušungú, wákit da, toor al bágár , ma ifuut fam tineen , wa ma ifuut sile talaatiin, wa l kábiš ma ifuut sile arəbaʔ, ha ma ifuut sile tineen , wa t tərmiye¹⁵ indehe sile tineen haw siisi, wa aj jidaada šuqula šunu, kofooya, haw afu, raasha sukkur da, anaa zaatí bas aš šuwaal al an naas sukkur nišiila foog raasí, hu ninši beya le s suuk, russa arəbaʔiin fi al bahú , nibí as sukkur da nibiyya be ar raas nibiyya be afu afu kofo, siisi kofo, (33:45) alla, at tərmiye di sile tineen siisi, at toop, hanaa kafanja da, inda sile ašara tineen , meytuuta di le sile xamsa, wákit da, ad dinya hilwe, alyoom, al ʔiise bəgág gaasi, al wád'a kula arrabbad'at, al ʔamur kula bigí gaasi, mafi naadim suld'aan isme haalaa, mafi naadim haakim isme haala, ad dinye siid al maal kula ma bisma al haaláʔ, naadim ke, isme ke haala ke, al yoom fi dinye ke hu gaaʔid ke, isme haalaa ke maafi, (34:21) siid al maal, kan alla ad'a maal maal al kutur wa kutúr šunu, kula minʔazzib¹⁶ fi d dunya, alyoom naadim helú lea ke, fi ʔište maaši kwees ke maafi, amma zamaan amta jiina da, tugumm min hine namma timši gambaru kula helaal tineen talaata maafi, laakin al yoom ad darb kula

¹⁵ *tərmiye* = “kid, baby goat”.

¹⁶ *munʔazzib* “tired of”, perhaps < “cut off from”, see *ʔezab* in GR 21, p. 2 ff..

bigí hellaal , wa n naas kulu bəhartu , laakin al ʔiiše gaasi, nidawwru alla, isaxxər¹⁷
leena al ʔiiše di, tibga leena raxiise, nudawwru, ad daar alla igayyidha ʔaafe (34:51)

induku dalaal

<M> dalaal, al líʔib da, fi, hu zamaan da siida ana bas, niijiib al qayta hu al banaat
kulu, yilebu , kubbaariit hiné ʃ ʃubyaan da, indí ašara haw tineen , wa ana kabiirum,
kulu nulʔabu, fi maiduguri zamaan aš ʃeex, ʃeex omar sanda, wal caari, caari wald
omar (35:30)

keef liʔibtu

<M> wákət da, hilwe, wallay úsum yoom, kan tammeena fi tamaanya yoom ke min
ad door le d doora le doora da nimši dandal as ʃuldʔaan nʔlabu , suldʔaan bugot barra,
bifəra, nílʔabu , wákət da dinya hilwe, aloom ad dinya, banaat fi (35:49)

liibku da, ʃunu liibku da

<M> fərá ke bas, fərá saakit, aniina l aráb malammiin, ma gul leek indina unyon,
haw fará , taʔarif goolit ar raff nukabburu fooga suldʔaan hana ʃubiyaan, suldʔaan
hana ʃ ʃubyaan, aʃ ʃubiyaan wa al banaat, kullun nukabburu lahan , al awiin kula
nakabburu lahan mára, u nílabu nufraw (36:14)

liʔibtu be naggaara walla be ʃunu

<M> nisawwu keef, nagaagiir fi, qayta, qayta, nagaagiir, fi, da zamaan al ingliis, an
nasaara kula bijí bigiifu bišiifu, ha, nasaara zaata, zamaan al ingliis, wákit da hurriya
mafi, ha gabul al hurriya jaat, wákət da hurriya ween, fi, nílʔabu , nílabu líb
tamaam, (36:52)

<I> wa

<M> wa nulummu goolit iid, nilummu kan al ʔiid ja, iid ramaḏaan, talaata yoom
arəba yoom aniina laammiin, naakulu ha mnišerbo ho nílabu , hakada iid aḏ
ḏahiyya ja kula misíl , wa indina min allehát le allehád taʔarif an naas binjammo
yoom ad dumaas da, nugoodu fi l beet, al árab kulu bulummu yaakulu išerbu, ílʔabu
u išittu (37:17), wa indina naas, zamaan, busowwu loəm azuuma, yoom aláhad , wa
yoom ajjimʔe, nusowwu loohum , nilimmu loohum maal, alyoom, ajjimʔe at tijí di,
bulummu maal le n naadim da, ajjimʔe at tijí ilummu le l mará da, ajimʔe tijí ilimm
le r raajil da, allihád , kan ja, dumaas, nuhudʔu dubdo, bəšammu dubdo, be kalaam
al barnu, nulummú, azuuma, (37:44) nulummu guruuš, jakkaa tineen jakkaa talaata
, yaandʔu le n naadim da taarif al guruuš de zamaan gaasi, fi l bálad da kan naadim
inde, miyit jiné kula mísil inde, miyit jakaake, laakin alyoom da, miyit jakkaa
hanaa, ʔašara hana zamaan axeer min malyuun aloom tineen talaata , ad dunya
maašye hilwe yaatú kula bisma al helaa, alyoom ad dunye arrabbadʔat, tilfat, az
zamaan, tílif , wa l bálad kula málát , amta málát da xalaas, ʃunu kula amúr catt
tilíf, alyoom hassa kalaamí leek da fi wákit zamaan hana ʃeex umar, (38:24) umar
wal caari, caari wal umar, wákit da dinya hilwe, yawwá, alyoom kamaan ad dunye,
kula alxalbadʔat, u umar da, abu hanaa as suldʔaan al hassa da, gaaʔid da, hu al hassa

¹⁷ *saxxar* “make easy”.

gaaʔid da, wal umar, mastafa wal umar, mastafaa hu isma šeex mastaáʔ, ha mastaa da wal šeex umar, umar da, wal šeex caari, caari da wal šeex umar, misil ke, (39:00)

tašiif al luqa al arabiyya alyoom be gabul xamsiin sana da keef

<M> al luqa l arabiya, min jaat hiné , a da gadiime,

<I> laakin tašiif al luqqa al arabiyya gabul xamsiin sana axeer

<M> al luqa l arabiyya amta al arab jo, fi d daar di, takriiban kam, alf sana kula ma timši ya, al árab mən jo, hujəra ke foog al jamá l, árab ma jo foog aj jumaal (39:34)

<I> keef al fark

<M> la zaayde, katiire, zaayde maašye bas, aa, zaayde maašye, hassa maašye bas, al árab da taʔarfa alyoom, an naadim al barra kula bijí buduxul an mádan seyi, amma luqa bəgát katiire , al arab alyoom ma kətəro, aa, katiiriin hassa fi l bálad da, ad daar ma heela kula arab, daar heela kula arab, aloom katiiriin , (40:18)

<I> al luqqa al arabiyya

<M> al luqa l arabiya katiire , ma hassa gammo buguru fooga garaaya hiil diin al arabi kula alyoom ma katiire, hatta al hawsa kula bəgəro al arabi, ween kula bəgəro al arabi, katiiriin , bihibbu l arabi, al arabi hassa zamaan adʔalá, dʔála , alyoom an naas wuleed saqayyir ke gaayim ígəri, arabi wa ígəri ingliizi wa ígəri al hawsa, kula luqa talaata da cat imši be, árab fi lyoom búguru arabi tamaam, madaaris arabiyaat katiiraat fi, fi nayjerya, šaan an naas bihibbu l arabi lyoom, al arabi fi, (41:02) madaaris fi, alyoom, agiif, madaaris koomaat, katalta, wagáf , gaaʔid bilkallam, (41:31)

<I> bimši (41:36)

<M> al arab min jo da, waqt al árab jo da, sao kula fi, sao tiʔérfe , adʔawiil da, baadeen al árab jo be l hinne, induəm hinne fi, hinne da, al xanaafər deel at tihemmərin , as sao, šaaf al hinne, gaal al arəb, sao andʔuuni hinne fi, eedee deela kula sawwuua ley hinne, yo kan nisawwiya leek da, nusawwuua leek, bəll al hinne fi alme, wa dábo bagara, bəgar tineen , bagara waade hadʔo rjeelee, xalbadʔo al hinne, şabbooa fi dilaat, šaalo rjeelee hadʔoohan ke, šaalo eedee kula lammoohan maa rjeelee, lammoohan jamiiʔ, (42:26) wa şabbo fookan al hinne, wa dilád waaid da şarradʔo kula siyuur, šeriidʔ šeriit ke, baadeen al hinne di yamta ri kafafooha foog rjeelee, lammo ad dilá da fookha, u jaab as siyuur da rabadʔoohan diŋ, ha gaalo leya tagriiban šáhar gabul, xanaafərak da bibgan humúr , xalaas he gaaʔid be hinne di amta dilad íbís , amta íbis bitko bidábo , bəḏabhú , sao waadiin (42:59), waadiin katalooəm be da, wa al arḏ kula al arḏ šaaló, waadiin , sao, ʔabbəna tamma giyyimte, al alme bigí gaasi, bugumm mən al yaare bəjí maaši le caad bədoor alme bišiil, lamma bəšiil alme, al fiil da, faḗut al fiil di, siyín¹⁸ waayid bəseyyí, siʔin bəseyyí, wára , haw siʔin waayid giddaam, hu šaaylinne, hatti iwaddi le ʔyaala da bəšarba al adʔáš ma ixallí, baadeen bijí šiya ke ke bimši kula bišərab wahid , am bijí da, alme mafi, ʔyaala hinaak al adʔáš bəkattəlam , wa hu hiné foog ad darb alme al adʔáš buktula, be hu da niimitəm tammak tak, (43:45)

humma al arab mən jo da ma baʔiidiin, waqt aj jo taʔarif al arab sumhiin, biyúʔ kar šaba geʔettak di, be kalaam al bornu, am adi šawa dige, am adii šáwá , šáwá di bas jaab š šuwa, hassa goolt aš šuwa da, le šawa, sumhiin , sumhiin , seme, amma an naas doola sumhiin , fa hi di bas al kilme gool šuwa di, (44:11)

¹⁸ *siyin, siʔin* “water pouch”. Here, made from elephant skin.

<I> al arab ma bisammú

<M> sumhiin , ha jo kula biyuut mafi naadim azərak, azərak mafi, al azurak da al axiide jaabta, (44:21) yaaxad ley mára sooda, anta axadat sooda kan jaab saqiir ášqar, bǐjǐ azərak, bǐjǐ aswad, ke da bas, di al qisse ali jaabt an naas zurúk , kan mi ke da al arab jo kulu buyúť, xalaas, fi árab jo, gubbaal an naaga, an naaga tisma be, al bədoosu foog aj jamalaa, al arab bədoosu fooka kam tadáxulu fi caad, al arab jo gaḃúlhe, yawwa, nišiibe ke, xalaas